

35
2018
2019

כוכבים נוצצים

הקאמרטה הישראלית ירושלים
למנהל מוסיקלי: אבנר בירון

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מייסד ומנהל מוסיקלי: אבנר בירון

חברי התזמורת					
כינור ראשון	כינור שני	ויולה	צ'לו	חליל	בסון
מתן דגן*	הדס פבריקנט*	מיכאל פלסקוב*	צבי אורליאנסקי*	אסתי רופא*	מאוריצי פאז*
נטשה שר*	אדוארד רזניק*	בוריס רימר	מרינה כץ*		קריסטיונס גריגס
כרמלה ליימן**	אומרי צח	אדוארד שובייב	אלכסנדר סינלניקוב**	אבוב	
יוקי אישיזאקה	ארנולד קוביליאנסקי	אנדריי שפלינקוב	אסתר ולדרס	מוקי זוהר*	קרון יער
דניס ג'רסי	מיכאל קונצביץ'	דור שפרבר	קונטרבס	אורי מירז	אלון ראובן*
רומן יוסופוב	קרון שושני		דמיטרי רוזנצוויג*		רות ורון
מיכאל פביה			שי פקר		כלי הקשה
					קרון פנפימון*ז'הבי*

נגנית אורחת: הילה צברי-פלג, אבוב

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל					
עו"ד יאיר גרין*, יו"ר	ד"ר יורם בלשר*	אילן דה פריס*	משה מיכלס*	פרופ' אורי קרשון	פרופ' אורי קרשון
אבנר אזולאי	פרופ' אבי בן בסט	פרופ' משה הדני*	פרופ' מנחם פיש	פרופ' דפנה שוורץ*	פרופ' דפנה שוורץ*
יעקב אייזנר*	רו"ח תלמה ברבשקין	גרשון זוהר	אורלי פרומן*	ד"ר לאה שמיר-שנאן	ד"ר לאה שמיר-שנאן
פרופ' רות ארנון*	פרופ' בני גיגר*	יהודה זיסאפל	ד"ר שמואל קבילי*	ברוך שלו	ברוך שלו
פרופ' שלמה בידרמן	אפרת וימן גרשוני*	רות חשין*	רו"ח רענן קופ*	דב שפיר	דב שפיר

הצוות האדמיניסטרטיבי		
מנהל כללי: יורם יונגרמן	מנהלת שיווק: שרה טיילור דוד	מנהל במה: ואלרי אקסיונוב
מנהל אדמיניסטרטיבי: מיכאל קונצביץ'	מנהלת מכירות: דגן פדר	יועץ משפטי: עו"ד עמי פולמן
מפיקה: ענת ריכטר	ספרן: גיא ארמון	הנהלת חשבונות: שרית יצחקי

מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים / טל: 02-5020502 / פקס: 02-5020504
 כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

התזמורת נתמכת על ידי: משרד התרבות והספורט | עיריית ירושלים, האגף לתרבות ומסתייעת בתורמים שונים.

35
2018
2019

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 21.12.18 בשעה 13:00

מוצ"ש, 22.12.18 בשעה 20:00

יום א', 23.12.18 בשעה 20:00

ירושלים / תיאטרון ירושלים

יום ג', 25.12.18 בשעה 20:00

הקונצרט בשידור חי בכאן קול המוסיקה

נס ציונה / משכן הפיס לאמנויות

יום ד', 26.12.18 בשעה 20:00

משפחת הקאמרה הישראלית ירושלים
אבלה וכואבת בשל פטירתו של

בנצי שירה

מנכ"ל התזמורת בין השנים 2008-2017.

בנצי הקדיש את מלוא פועלו ומרצו

בעבורנו במשך עשור.

שמו ועשייתו חקוקים בליבנו לתמיד.

כוכבים נוצצים

קנת' וייס ניצוח, צ'מבלו (ארה"ב-צרפת)
מריאן קרוקס סופרן (בלגיה-צרפת)
נטשה שר כינור (ישראל)
מוקי זוהר אבוב (ישראל)

ארכאנג'לו קורלי (1713-1653)

קונצ'רטו גרוסו ברה מז'ור אופ' 6 מס' 4

I. אדג'ו - אלגרו

II. אדג'ו

III. ויואצ'ה

IV. אלגרו - אלגרו

ניקולה פורפורה (1768-1686)

המוטט "במרום כוכבים נוצצים מבהיקים"

יוהאן סבסטיאן באך (1750-1685)

קונצ'רטו כפול לאבוב ולכינור בדו מינור

I. אלגרו

II. אדג'ו

III. אלגרו

הפסקה

גאורג פרידריך הנדל (1759-1685)

סלֶבָה רֶגִינָה HWV 241

"אב אהוב, מצא בי מנוח", אריה מתוך טְמַרְלֶנו

"הספינה טרופת הסער",

אריה מתוך יוליוס קיסר במצרים

יוהאן סבסטיאן באך

קונצ'רטו בְּרִנְדֵבּוּרְגִי מס' 1 בפה מז'ור

I. [אלגרו]

II. אדג'ו

III. אלגרו

IV. מינואט - טריו I - פולקה - טריו II

הקריירה של קנת' וייס, יליד ניו יורק, מתחלקת בין ניצוח, נגינת צ'מבלו והוראה. הוא החל את לימודיו ב"תיכון הניו יורקי לאמנויות הבמה" *ונגינת צ'מבלו למד אצל פרופ' ליסה גוד קרופורד בקולג' אוּבֶרְלִין באוהיו ואצל גוסטב לאוֹנְהֶרְדֵט באקדמיה למוסיקה סְוֵלִינְק באמסטרדם.

בראשית שנות התשעים שימש וייס כעוזרו של ויליאם כריסטי, מקימו ומנהלו של אנסמבל הבארוק "האמנויות הפורחות" (Les Arts Florissants).

בשנים 2002-2009 היה שותפו של כריסטי בניהולה של התוכנית האקדמית "גן קולות", שבמסגרתה התמקצעו זמרות וזמרים צעירים מכל העולם בשירה אופראית בארוקית.

וייס ניצח על הפקה מבווימת של האופרה **דידו ואניאס** של פֶרְסֶל ותוכנית של מדרגלים מאת מונטוורדי בערים ליל, אקס-אן-פרובנס, בורדו ומונטה קרלו; במרכז המוסיקה הפריסאי הגדול "סיטה דה לה מוזיק" ניצח על **נישואי פיגרו** של מוצרט, ובבֵּילְבֶּאוּ ובאוּבֵיֶדוּ שבצפון ספרד על הפקת **הכתרתה של פופֶאה** של מונטוורדי.

עם הרקדנית והכוריאוגרפית האמריקנית טרישה בראון שיתף פעולה בהעלאת בלט המבוסס על **המנקה המוסיקלית** של יוהאן סבסטיאן באך. הופעת הבכורה של הבלט הזה (Musical Offering) **M.O.** היה בתיאטרון "לה מוניי" בבריסל.

כיום משמש מאסטרו וייס מנצח אורח בתזמורות בארוק, כגון "קונצרטו קופנהגן", "הקונצרט האנגלי" ותזמורת האופרה של רואן שבצרפת.

קנת' וייס מרבה להופיע בריסילים של נגינת צ'מבלו בארצות הברית ובאירופה. בשנים האחרונות הירבה לנגן באך: **המקלדת המכוונת היטב** בניו יורק, בסן פרנסיסקו וברחבי יפן ו**וריאציות גולדברג** בפריס. במרכז למוסיקה בארוקית בוורסאי נטל חלק בפרויקט רחב-היקף של נגינת יצירות ראמו. הוא מופיע תדיר עם הכנרים הבריטים מוניקה הָגֵט ודניאל הופ, הכנרת הספרדייה לינה טור בּוֹנְט, הכנר האיטלקי פֶבִּיו בֵּיוֹנְדִי, הצ'לן הצרפתי מרק קוֹפֶה (Coppey) ובאחרונה גם עם אמן המנדולינה הישראלי אבי אביטל.

קנת' וייס שימש לאורך השנים במשרות הוראה באקדמיה הנורבגית למוסיקה באוסלו, בקונסרבטוריון של ברצלונה ובבית הספר הגבוה ג'וליארד בניו יורק. כיום הוא פרופסור למוסיקה קאמרית ולצ'מבלו בקונסרבטוריון הלאומי של פריס.

בתקליטורים שהקליט וייס יצירות מאת באך, סקרלטי וראמו. ב-2016 ניצח על הקאמרטה בתכנית "לרקוד עם ונוס".

*ה-NY City High School of Performing Arts- "תהילה". שימש הראה לסדרת הטלוויזיה "תהילה".

המשרתת החמישית באלקטרה מאת ריכרד שטראוס, קליפסו בקונסטלציות: תיאוריה מאת המלחינה הצרפתייה בריטית ג'וזפין סטיבנסון וסופיה שלימן באופרה אילאדה, סיפור אהבה מאת המלחינה האמריקנית צרפתייה בטסי ז'ולס.

על בימת הקונצרטים שרה מריאן את תפקידי הסופרן בקנטטות של באך ושל בוקסטהוּדָה, במיסת ההכתרה של מוצרט, בחלום ליל קיץ של מנדלסון, ברקוויאם של פורה ובהחתונה של סטרווינסקי.

מריאן קרוקס שרה עד כה תחת שרביטיהם של רפאל פישון, עמנואל חיים, ז'ן-פיליפ סְרָקוֹ וקוֹרְנֵלְיוֹס מְייֶסְטֶר. זאת הופעתה הראשונה עם הקאמרטה הישראלית ירושלים.

בשנת 2011 השלימה מריאן קרוקס, ילידת בלגיה, את לימודי התואר השני באמנויות השירה בקונסרבטוריון הלאומי למוסיקה ולמחול בפריס, בכיתתה של הגב' שנטל מתיאס. בחסות תכנית לחילופי סטודנטים עם בית הספר למוסיקה של מנהטן, זכתה ב-2015 לקבל שיעורים מידי מִינִיּוֹן דָאָן, ובאותה שנה זיכתה אותה ועדת השופטים של תחרות השירה הבינלאומית במקמֶנד שבצרפת בפרס מיוחד. ב-2017 הכתיר אותה ארגון ADAMI, האיגוד הלאומי הצרפתי לזכויות יוצרים ומבצעים במוסיקה, בתואר "זמרת האופרה הצעירה הטובה ביותר", ובמאי השנה, בגמר התחרות הבינלאומית למוסיקה הנערכת בחסות אליזבת מלכת בלגיה, זכתה לתואר "אהובת הקהל". מספטמבר 2017 מריאן היא חלק מצוות האקדמיה לזמרות ולזמרים צעירים שליד האופרה של פריס.

על בימת האופרה גילמה מריאן, בין היתר, את גרטל בהנזל וגרטל של הומפרדינק, פֶרְסֶקִיטָה בכרמן של ביזה, הנזירה קוֹנְסֶטֶנס בדיאלוגים של הכרמליטיות של פולנק, התפקיד הראשי בהכרמליטיות של המלחין הוונצואלי-צרפתי רִינֶלְדוֹ הָאָן,

מוקי זוהר מכהן כאבובן הראשי של הקאמרטה הישראלית ירושלים ומופיע עמה כסולן זה 18 שנים, בין היתר בקונצ'רטי של ויאלדי, באך, צ'מרנזה, ריכרד שטראוס ווהן וויליאמס.

מוקי, יליד תל אביב, החל ללמוד נגינת אבוב אצל סמדר שזר. הוא המשיך בלימודיו ברוטרדם, אצל עמנואל אַבּוּל (Abbühl), ואת תוארו הראשון בביצוע השלים באמסטרדם, באקדמיה למוסיקה "סוּלְיִנְק", בהדרכתו של יאן סְפֶרוֹנְק. לימודי תואר שני המשיך באוניברסיטת מינסוטה שבארצות הברית, בהדרכתו של בייזל ריב. כמו כן השתלם אצל מוריס בוּרְג, לוֹתֶר קוֹן, דאגלס בוּיֵד, ז'אק טיס ודיוויד וולֶטֶר. לאורך כל שנות לימודיו זכה במלגות של קרן התרבות אמריקה-ישראל.

מוקי השתתף כסולן בפסטיבלים בישראל, באירופה ובארצות הברית. השנה ניגן בפסטיבל קול המוסיקה בגליל העליון, ב-1998 הופיע עם תזמורת אוניברסיטת מינסוטה וזכה שם במקום הראשון ב"תחרות הקונצ'רטו", ובשנת 1995 ניגן בפסטיבל טנגלווד עם הסימפוניית של בוסטון תחת שרביטו של סייג'י אוֹסָאָה. הוא ניגן כסולן גם עם הפילהרמונית הישראלית תחת שרביטו של זובין מהטה. מוסיקה קאמרית ניגן עם "טריו אראטו", "האנסמבל הישראלי החדש" והקלרניתן חן הלוי.

נטשה שר, הכנת הראשית של הקאמרטה הישראלית ירושלים, עלתה ארצה ממוסקבה עם משפחתה בשנת 1990. בטרם הצטרפה לשורות הקאמרטה, הופיעה כסולנית עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית, עם התזמורת הסימפונית ירושלים ועם התזמורת הקאמרית הישראלית.

נטשה בוגרת האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, שם למדה אצל הפרופסור מאיה גְלֶזְרֹבָה ואצל הפרופסור יורי גִנְדֶלְסֶמָן, אביה.

היא הייתה ממקימי שלישיית כלי הקשת "אראטו" בשנת 2004, והופיעה עמה בסדרות קאמריות רבות בארץ.

נטשה השתתפה כסולנית וכחברה בהרכבים קאמריים בקונצרטים ובפסטיבלים רבים בארץ ובחוץ לארץ: בניו יורק, בלונדון, בפריס, בפרנקפורט ובמילאנו ובסיוור בכמה מערי יפן.

מאז הצטרפותה לקאמרטה הישראלית ירושלים, בשנת 2003, נטשה מופיעה באורח קבע כסולנית בקונצ'רטי התזמורת בארץ ובסיווריה בעולם.

האופרה
הישראלית
תל-אביב-יפו

הקאמרה הישראלית ירושלים
מנהל מוסיקלי: אבנר בירון
ה ש ת ק פ ו י ו ת
ניהול אמנותי: שלומי שבן ואבנר בירון

יתושע TBWA

צילום: יוטי אבנר ודניאל קושניק

מארינה מקסימיליאן והתזמורת

אמן אורח: שלומי שבן
הקאמרה הישראלית ירושלים

מסע מרתק בין פופ, רוק, ג'אז
ו...סטרובינסקי

10.1.19 | בית האופרה, תל-אביב
24.1.19 | תאטרון ירושלים
28.1.19 | אודיטוריום חיפה

בית האופרה - ע"ש שלמה להט (צ"פ) המשכן לאמנויות הבמה | עד' שאול המלך 9, תל-אביב
לכרטיסים לחלל אביב: 03-6927777 | לחיפה: *2207 | לירושלים: *6226
בקופת התזמורת לשלושת המועדים: 1-700-55-2000 | באתר האופרה הישראלית

בצלו של בטהובן

אבנר בירון מנצח
אולריקה מלוטה מצ'וסופרן (גרמניה)

פְּרוֹבֵּינִי / הפתיחה לאופרה "מדיאה"

פְּרוֹבֵּינִי / "לבכות אתך" מתוך "מדיאה"

פרדיננד ריס / פרק א' מסימפוניה מס. 2 אופ' 80 (בכורה ישראלית)

רְסֵפִיגִי / "השקיעה", פואמה לירית למצ'וסופרן ולכלי קשת

זיגיסמונד פון נויקום / "אומללה שכמותי, היכן אני?"

בטהובן / סימפוניה מס' 3 ("אראויקה") במי במול מז'ור

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 8.2.19 בשעה 13:00

מוצ"ש, 9.2.19 בשעה 20:00

יום א', 10.2.19 בשעה 20:00

ירושלים: תיאטרון ירושלים

יום ג', 12.2.19 בשעה 20:00

סביון: בית התרבות

יום ה', 14.2.19 בשעה 20:30

סולם המשי

לוקס ריץ'מן מנצח (ארה"ב)
מרק בבינגטון פסנתר (בריטניה)
קרן הדר סופרן (ישראל)

מנדלסון / הפתיחה "ההיברידיים" (מערת פינגל)

מנדלסון / קונצ'רטו לפסנתר בסול מינור

רוסיני / הפתיחה ל"סולם המשי"

בריו / שירי עם

היידן / סימפוניה מס' 53 ("L'Impériale") ברה מז'ור

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 18.1.19 בשעה 13:00

מוצ"ש, 19.1.19 בשעה 20:00

יום א', 20.1.19 בשעה 20:00

נס ציונה: משכן הפיס לאמנויות

יום ב', 21.1.19 בשעה 20:00

ירושלים: תיאטרון ירושלים

יום ג', 22.1.19 בשעה 20:00

אדג'ו - אלגרו / אדג'ו / ויואצ'ה / אלגרו - אלגרו

חקורי המוסיקה רואים בארכאנג'לו קורלי מְפֹלֵס דרך להישגים של גדולי הבארוק בדור שאחריו - ויואלדי, הנדל ובאך. אף כי קורפוס היצירות שהותיר מצומצם יחסית - שישה אופוסים* - השפעתו ניכרת לדורות. נגינת הכינור שלו נודעה בצלילה הצלול ובליריותה, וקורלי, מורה משובח ואהוד, הצליח להנחיל לתלמידים רבים את שיטותיו בנגינה - הן במשיכת הקשת והן בפריטת האצבעות. אשר להלחנותיו, הן היו נדבך חשוב לקראת הבאות, בעיצוב צורת הקונצ'רטו ובפיתוח הטונאליות המודרנית. "הקדמת דיסוננסים", למשל, היא חלק מפיתוח זה: צליל דיסוננטי משולב באקורד, ורגע אחר כך מתברר שהוא "שייך" לאקורד הבא.

קורלי נולד בעיירה קטנה בין רֶנָה לבולוניה, וחי מהר גילה הכומר שלימדו לנגן בכינור, כי תלמידו עולה עליו. כיוון שכך, נשלח ארכאנג'לו להשתלם אצל גדולי הכנרים באֶקְדֵמְיָה פִּילֶרְמוֹנִיקָה של בולוניה. גם פריס הרחוקה קרצה לכנר הצעיר, אך משהחליט לנסות בה את מזלו, נתקל שם בצרות עינו של ז'אן-בטיסט לולי, איטלקי מְצוֹרְפֵת, שהיה בימים ההם ההגמון הכלי יכול של זירת המוסיקה הפריסאית. פרישת הכנפיים של קורלי יצאה אפוא אל הפועל לא בפריס אלא ברומא, שם התיישב סביב 1675. בתחילה היה למוסיקאי ב"אקדמיה ארקדיה" מייסודה של המלכה השבדית כריסטינה, צמאת הדעת והאסתטיקה, שהחליטה לוותר על כס המלוכה בארצה

כדי להפוך לפטרונית האמנויות ברומא. אחרי מות כריסטינה, "אומץ" קורלי בידי שני הקרדינלים פֶמְפִּילִי ואוטובוני, שהתפעמו, איש איש בתורו, מיכולותיו, והעניקו לו מעון מרוחן ושכר נאה. במותו, נקבר קורלי בפנתיאון של רומא.

כאמור, יצאו תחת ידי קורלי שישה אופוסים. חמשת הראשונים, שיצאו לאור עוד בחייו, הכילו תריסרי סונטות וטרירי סונטות לכלי קשת, ואילו אופוס מס' שש, שיצא לאור באמסטרדם שנה אחרי מותו, כלל שנים-עשר קונצ'רטי גרוסי.

קונצ'רטו גרוסו הוא קונצ'רטו שבו מתקיים דיאלוג בין שלושה סולנים לבין תזמורת (הקרויה גם רִיפִּינֵו). הקונצ'רטי שבאופוס 6 בנויים ארבעה, חמישה או שישה

פרקים, לסירוגין אטיים ומהירים, מדיטטיביים ועליזים. שלישיית הסולנים הם כינור א', כינור ב' וצ'לו, וברִיפִּינֵו כלי קשת וקונטינואו.

בקונצ'רטו שלפנינו ארבעה פרקים: **הפרק הראשון** מתחיל באדג'ו קצר, שבו כל הכלים נוגנים לאט, מפוסק ויחד, כמציגים את יפי ההרמוניה שבשונותם. אז בא אלגרו מהיר, החלק העיקרי של הפרק הראשון. התזמורת מנגנת בו מנגינה פשוטה, עליזה ומהירה, ועל רקעה, בקונטרסט מענג, הסולנים מקשטים ומגוונים, זה פונה מעלה, זה מטה, וזה הצידה. **בפרק השני**, אדג'ו לירי, המנגינה הנוגה משובצת בנגיעות דיסוננטיות. **הפרק השלישי**, ויואצ'ה, ערני ותוסס כריקוד. **הפרק האחרון**, שאיננו תוסס פחות מן השלישי, שב מן המשקל המשולש, הריקודי, אל המשקל המרובע המאפיין את רוב היצירה. אלגרו פוגש אלגרו בפרק הזה, ואם אפשר לומר כך, האלגרו השני עולה על הראשון באֶלְגֵרִיותו, בשובבותו, כאשר את עיקר נטל הווירטואוזיות נוטלים הסולנים.

המוסיקה של קורלי מזכירה את המוסיקה של אנטוניו ויואלדי, בן ארצו הצעיר והמוכר ממנו. ביצירות שניהם, כמו למשל בקונצ'רטו הזה, ניתן לראות כבר את הבשורה שתקרום עור וגידים בעידן הקלאסי ותיקרא "סימפוניה".

*ועוד כמה יצירות, שלגבי קצתן לא מוברך עד הסוף אם הן שלו.

ויואצ'ה / רציטיבו /
מודרטו – אנדנטינו / אלגרו

לדוגמאות הרבות של תלמיד העולה על רבו, נוסף את היידן, תלמידו של פורפורה. ב-1752, כשהיה היידן בן עשרים והתפרנס בדוחק מהוראת נגינה ומהשמעת סרנדות ברחובות וינה, השכיר עצמו להיות חדרנו, נושא כליו ומלווהו בנגינה של המלחין והמורה האגדי ניקולה פורפורה, ותוך כך קנה ממנו דעת. לימים יכתוב על מורהו: "הוא היה קצת חמור וקצת נבזה, והוא נהג לדקור לי דקירות איומות בין הצלעות, אבל הבלגתי, כי היה כדאי: למדתי ממנו שירה, איטלקית ויסודות הקומפוזיציה".

ניקולה אנטוניו פורפורה, יליד נפולי, השלים את לימודיו בקונסרבטוריון של עיר הולדתו ופנה להלחנת אופרות בתקופה שבה הייתה האופרה הנפוליטנית בשליטתו המלאה של אלסנדרו סקרלטי. בכל זאת נפתח בשנת 1708 פתח גם למלחין הצעיר פורפורה. האופרה הראשונה שלו, **אגריפינה**, זכתה לתשואות, והשנייה, **ברניצ'ה**, בוצעה כבר ברומא. לשתי האופרות האלה הצטרפו לאורך הקריירה בת 70 השנים של פורפורה עוד כ-40 אופרות, וכן אורטוריות, קנטטות, מוטטים וסרנדות ווקאליות.

במקביל שימש פורפורה מנצח תזמורת ומקהלות בבתי אצילים ומורה מוצלח ורבי-יוקרה לשירה. כשהייתה לו נפולי קטנה מדי, חיפש משרות בערי אירופה: ב-1725 השתקע בוונציה, שם לימד זמרה בבתי תומים, שאחד מהם נוהל בידי ויואלדי;

ב-1729 הזמינוהו ללונדון מתנגדיו של הנדל, כדי שיקים בעבורם בית אופרה מתחרה, אך הדבר לא צלח. שהותו של פורפורה בדרזדן, שבה פעל משנת 1748, הסתיימה אף היא במפח נפש. הוא נאלץ לעזוב, בשל יחסים עכורים עם מתחרהו משכבר הימים, המלחין הגרמני יוהאן אדולף האסקה. בראשית שנות החמישים הגיע לווינה, שם פגשנוהו כמעסיקו של היידן, וב-1759 חזר לנאפולי, שבה התדרדר מצבו הכלכלי, עד כי מת חסר כל.

למרות ימי זוהר שהכיר במחצית הראשונה של חייו, ביכרה מסננת ההיסטוריה בהרבה את ה"שמות" האחרים שחיו בזמנו ובסביבתו. את יצירותיו שהוקלטו אפשר למנות על אצבעות יד אחת: האופרה **אורלנדו** מ-1720, **תפילות ערבית** ו**ונציאניות**, **מיסה** אחת והסרנטה **אריאדנה בנקסוס** מ-1733. המוטט שתשמיע היום מריאן קרוקס עם הקאמרטה הוקלט עד כה, ככל הידוע, רק פעם אחת, בשנת 2013,

על ידי חברת דָקָה, מפי הסופרן הרוסייה יוליה לִזְנוֹבְכָה עם האנסמבל הקאמרי "הגן ההרמוני" ממילנו בניצוח ג'ובאני אנטוניני, במסגרת פרויקט יזום להנגשת יצירות פורפורה לקהל של ימינו.

המחקר המוסיקולוגי יודע לקבוע כי המוטט הולחן ב-1744/45 בעבור הזמרת גרציולה, אחת מן החוסות בבית היתומים אוספֶדֶלְטוֹ בוונציה. הוא עשוי שני פרקי קצה מהירים, מזהירים וקשים מאוד לשירה, ובתווך פרק רציטיב ופרק מודרטו-אנדנטינו.

כבר בפתיחה הכלית של המוטט מצוי אחד מסממני הקישוטיות המאפיינים אותו ואשר יופיע הרבה בשירה: הטֶרְמִלֹו, כלומר הרעדת הצליל. כלי קישוט אחר, מְבִנִי, הוא החזרה. קטעי הוויאצ'ה והמודרטו מושרים דה קפו, מהחל ועד כלה, ומי שלא קלט את המנגינה בפעם הראשונה, יכול להצטרף אליה בזמזום בלבד בפעם השנייה.

כלי קישוט שלישי, בארוקי מאוד, הוא המְלִיסְמָה, שירה מסולסלת על ידי פיצול מילה להברות רבות. המליסמות מופעלות הן לחקות מציאות, כגון במילים "ציפורים", "עפות", "מציצות", והן להדגשת העלילה, כגון במילים: "הוקל [לי]", "שֶקֶט" "שלי". אפילו בהלחנת הרציטיב, מלאכה שעליה שובח פורפורה במיוחד, שילב מליסמה בביטוי "רוחות טובות" (Animae).

כיוון ששירת ציפורים היא אחד הדימויים הראשונים שהמאזין פוגש במוטט, יש תחושה כאילו הזמרת, בריבוי המליסמות, החזרות והטרמולי, מחקה שירת ציפורים.

ניקולה פורפורה (1686-1768) / מוטט לסופרן ולתזמורת
במרום כוכבים נוצצים מבהיקים
עברית: בני הנדל

ויואצ'ה

במרום כוכבים נוצצים מבהיקים,
צוהלים על כל תל דשאים ירקים,
בעלונה עפות בציוץ צפורים,
בנחל, באחו, גלים ופרחים,
הומים, מדיפים ריחות משכרים,
הכל מריעים עמי ושמחים.

רציטיב

צהלנא, צהלנא, צהלנא, לבי!
הכוכבים הבורקים,
הפרחים השמחים, הצוחקים,
הם רוחות טובות, השמחות בשבועתי.

לא עוד תשנה תקותי במעי,
היא תגאה ותצהיר אהבה לאלהי,
לא יאחז עוד חזי את לבי בשלהבת,
באש הרקיעים הלוהבת,
בשמחה תחם נשמתי, עתה שצערי עבר,
נשמתי היקרה תאהב בלהט מאשר.

מודרטו

אל יקר בעל לב אוהב,
לי הוקל דאבון הלב.
בקרבי לפיד לוחב,
הזוהר שקט, שלו.

אנדנטינו

בתקוה מאשרת לבי הנאנח
בזכות אהבת אל לשלם נהפך.

אלגרו

הללויה!

Nicola Porpora (1686-1768) -/ Motet for soprano & orchestra
IN CAELO STELLAE CLARAE FULGESCANT

Vivace

In caelo stellae clarae fulgescant,
Et herbe in collae laetae vivescant
Volent in fronde eaves canendo.
In rivo, in prato, flores et ondae
Murmure grato, suavi odore,
Plaudant iucunde mecum gaudendo.

Recitativo

Exulta, exulta o cor!
Astra fulgendo,
Flores laeti ridendo,
Animae voto arrident;

Nec amplius in me spes modo langescit;
Sed affectum in Deum demum florescit;
Quid tardas ergo o cor pectus inflamma,
O sacra Caeli flamma.
Arde contenta demum, a te fugasta poena,
Amare in incendio beato anima cara.

Moderato

Care Deus cordis amantis,
Sentio in me poenas placavi.
Iam ardoris mei constantis
Splendet fax clara et serena.

Andantino

In spe beata cor suspirando
Est divo adfectus anima plena.

Allegro

Alleluia!

אלגרו / אדג'ו / אלגרו

פרשני מוסיקה אוהבים לעקוץ את באך, את הנדל ומלחינים אחרים בני זמנם על הקלות הבלתי נסבלת שבה מחזרו (או: "שאלו מעצמם") את יצירותיהם לשימוש חוזר. נשאלת השאלה: מה רע עשו המלחינים בזה שיצירה שיצרו בעבור חצר פלונית הסבה נחת גם למאזיני חצר אחרת, או לבאי כנסייה או ליושבי בית קפה? הלא תמלוגים לא חולקו אז. השכר שולם על פי ביצוע. כקנטור כנסיית תומס הקדוש בלייפציג היו ידי באך מלאות: הלחנת קנטטות שבועיות, חיבור אורטוריות ומיסות לחגים, חזרות עם הנגנים, הדרכת נערי המקלה, נגינה בעוגב והוראת לטינית. מה תימה אם בתכנית "החילונית" שהרכיב מדי שבוע למען הקולגיום מזיקום שבקפה צימרמן* נטל חומרים מן העבר.

מתווי יד ימין של שתי המקלדות הופקו התפקידים של שני הסולנים ותווי יד שמאל ניתנו לתזמורת.

לצד הקלות היחסית שבה ניתן "לתרגם" את לשון הצימבלו לשפת האבוב והכינור ולהיפך, ראוי לחשוב גם על מה שאיננו אוניברסלי כל כך, להתמקד בייחוד של הכלים השונים: נבדלים מאוד אתגרי עשר אצבעותיו של הקלידן מאתגרי שתי הידיים של הכנר ומעבודת הסרעפת והריאות, הפה והאצבעות של האבובן. היכרות עם גרסת שני הצימבלי של הקונצ'רטו עלולה להשכיח מאתנו כמה קשה לו לאבובן לדחוס דרך שני העלים של פייתו, באון ובהתמדה, נחשול אינסופי ומשורשר של צלילים, תוך נשימת אף ונשיפת שפתיים. יתרונו הבולט – צלילו העז מזדהר על רקע צלילי כלי הנשיפה שסביבו.

הייחודיות של שני הכלים הסולניים זוכה להבלטה בדרכים מגוונות לאורך יצירה.

בפרק הראשון, האנגטי, הכל מתחילים יחד. ואז שני הסולנים מקיימים ביניהם דרשיח (או תלת-שיח עם התזמורת). פעלול יפה מלווה את הפרק: על שני הצלילים לה־ה שמשמיעים כל הכלים בסיום הפראזה הראשונה של הבית החוזר (ritornello) חוזר האבוב כהד. הד זה מופיע שוב ושוב ובגיוונים מפתיעים, ולא תמיד מפי האבוב.

בפרק השני, האטי, רשות הדיבור לסולנים בלבד. כל אחד בתורו שר שיר לירי, חברו מזמר לו שירות מענה קצרות או מתנגן עמו בקונטרפונקט, והתזמורת, כשעון מתקתק, פורטת פריטות פיציקטו.

הפרק השלישי, אנרגטי כמו הראשון, פותח שוב בנגינת טוטי, אך אז, כשהאבוב פוצח בסלסוליו, הכנר מכנרר כנגדו. פוגאטו רב־זריאציות נוצר, כאן בין האבוב לכינור, וכאן בין שניהם בגוונני "יחד" שונים לבין התזמורת.

*"קפה צימרמן" היה מקום מפגש לא פורמלי ורביוקרה בין הבורגנים של לייפציג - ובו מורי האוניברסיטה ותלמידיהם - לבין מוסיקאים, שהשמיעו בו יצירות כליות וקוליות. באך ניהל את המוסד ("קולגיום באך" כינוהו רבים) בשנים 1729-1741.

**ראו, במאמר האחרון בחוברת, את סיפור גילויים המקרי של הקונצ'רטי הברנדנבורגיים 128 שנים אחרי זמן חיבורם.

קונצ'רטי רבים שיצר באך בתקופות ויימר ואֶנְהַלְטֶקְטֶן לכלי סולו שונים - כינורות, צ'לי, חלילים, אבובים - עברו בתקופת לייפציג טרנספוזיציה, והיו לקונצ'רטי לצ'מבלו. הקונצ'רטי המקוריים אבדו, אך מן המשוכתבים לצ'מבלו הצליחו החוקרים להִיִּוֹת את האבודים. "יצירות פנטום" קוראים להן לפעמים.

בדיוק כך קרה ביצירה הזאת: באך הלחין בזמנו קונצ'רטו לאבוב, לכינור ולתזמורת, התווים אבדו בלא זכר**, ומה ששרד הוא שכתוב אותו קונצ'רטו, בשנת 1736, לשני צ'מבלי ולתזמורת. ממנו רשמו המשחזרים ביד בוטחת את הקונצ'רטו שלפנינו לאבוב ולכינור, המסומן באות R, כלומר "משוחזר".

בכל הקשור למוסיקה ולאמנויות הקדימו ערי אירופה את עידן הכפר הגלובלי. הנדל, מגדולי מלחיני בריטניה, אם לא הגדול שבהם, היה גרמני סקסוני, שבטרם התיישב בלונדון ינק בשקיקה מכמני מוסיקה איטלקית לסוגותיה.

הנדל, יליד האַלָה, היטיב לנגן בצ'מבלו כבר בגיל 7. כששמע אותו פרידריך וילהלם צ'כאו, נגן עוגב ידוע בעיר, נטל אותו תחת חסותו. בהדרכת צכאו השתלם הנדל בנגינת מקלדות, למד לנגן בכלים נוספים והחל להלחין. באמצע העשור השני לחייו כבר היו באמתחתו יצירות לעוגב, לאבוב ולכינור וקנטטות. אמו עודדה אותו לעסוק במוסיקה, אך האב דרש כי יירשם ללימודי משפטים. הנער נעתר*, אך כעבור זמן מה נטש, והיה לנגן עוגב בקתדרלה בהאלה. אחר כך, ב-1703, התקבל ככנר בתזמורת בית האופרה של המבורג, ושם חיבר ב-1705 את שתי האופרות הראשונות שלו, **אַלְמִירָה וַיִּירוֹן**.

כדרך מלחיני האופרה של מרכז אירופה חיקה הנדל את דפוסי ההלחנה של האיטלקים. ואולם עקיצה של חברו יריבו יוהאן מתזון, מלחין ומבקר, הולידה בו מעשה. "הכתיבה שלנו, הגרמנים, מייגעת ועתירת קונטרפונקט", אמר לו מתזון. "זה יאה למקלדת, לא לקול האנושי". קם לו אפוא גאורג הנדל ב-1706 ונסע לארץ המגף, ללמוד "איך עושים זאת האיטלקים". עד 1709, בדילוגים בין פירנצה, רומא, נפולי וונציה, למד מאַלְסַנְדְרוֹ סקרלטי רזי חיבור אופרה וקנטטה, התחרה עם דומִיניקו בנו בנגינת מקלדות, קיבל טיפים מקוֹרְלִי

ומויואלדי בכל הקשור להלחנת קונצ'רטי וסונטות, ותוך כדי לימוד הלחין יצירות כליות וקוליות, ובהן אופרות ואורטוריות.

אירופה החלה לראות ב"סקסוני" הצעיר גאון, ובשובו מאיטליה מוֹנָה למנצח החצר של הנסיך גאורג־לודוויג מְהֵנוֹכְר. כעבור שנה, ב-1712, הוצע לו לכהן כמלחין החצר של מלכת אנגליה, וכך הגיע אל לונדון, שם חי ופעל עד יומו האחרון. עם מות המלכה אן ב-1714, הומלך תחתיה... גאורג־לודוויג, הנסיך מהנובר, מעתה "ג'ורג' הראשון". לאורך 35 שנה היה הנדל מעורב כל כולו בחיי החצר של ג'ורג' מלך אנגליה ובחיי האופרה של לונדון. עשרות אופרות איטלקיות הלחין, לצד מאות יצירות אחרות. ב-1719 היה לו תפקיד מרכזי בייסוד "האקדמיה המלכותית למוסיקה"**,

תזמורת וגוף הפקה שנועדו להעלות אופרות איטלקיות. בשנת 1727 היה הנדל לאזרח בריטי ושינה את שמו האמצעי מ-Friedrich ל-Frideric. כמה שנים אחר כך, כששמע כי הקהל האנגלי מאס באופרות איטלקיות, עבר להלחין אורטוריות קונצרטיות באנגלית. כך נולדה **ישראל במצרים, שמשון, יהושע, יפתח, יוסף ואחיו, יהודה המכבי ו...משית.**

*פרופ' מיכאל מלצר טוען שלימודי הרטוריקה ואהבת הליברליזם שספג שם רק היטיבו עמו כמלחין וחיזקו את החלטתו לחיות באנגליה.
**אין לבלבל גוף זה עם המוסד בעל השם הזהה שנוסד ב-1822, והוא הקולג' להוראת מוסיקה של אוניברסיטת לונדון.

לרגו - אדג'ו / אלגרו / אדג'סימו

המזמור סֶלְבָה רֶגִינָה, המושר בתפילות הערבית של הכנסייה הקתולית, הוא פניה למרים, אם ישו. בניגוד ל"סטאבט מאטר", הממוקד בסבלה לנוכח צליבת בנה, היצירה הזאת היא בְּקֶשֶׁה כי תדריך ותושיע. הטקסט מיוחס לנזיר פון רִיֶּכְנָאו (1054-1013) ושפתו לטינית. גרסתו של הנדל נוצרה בקיץ 1707, תוך כדי מסעו באיטליה. היצירה מושמת בפי סופרן, והאנסמבל המלווה מורכב מכינור ראשון, כינור שני וצ'לו (או הכפלה שלהם), עוגב וצ'מבלו.

המזמור מתחיל במפעם לֶרְגו, שמוצגים בו שלושת המשתתפים: האדם מיוצג על ידי הבסים הצועדים, הנשמעים כפעמי הליכה או כהלמות לב, האם השמימית מצוירת על ידי הכינורות בסְקֶנְצוֹת עולות, ואת דבר הקהילה המתפללת משמיעה בשירתה הסופרן. מילים מרכזיות חוזרות, כגון "הידד" ו"רחמים". באדג'ו מושמעים אקורדים כרומטיים המשרטטים את עמק הבכא, והפסקות גדולות בין הברה להברה מְדַמּוֹת אנחות. ב"אֵלִיךְ" (ad te) הזמרת מעפילה אל-על, ובמילה עמק (valle) היא נזקקת לצליל הנמוך ביותר של מְנַעֵדָה.

בהתפרצות אלגרו מובילים העוגב, הצ'לו והכינורות, ובעקבותיהם הסופרן. הפרק שמח כי, הנה, לקהילה יש בשמיים "מגינה ומליצת יושר" (advocata). את עיקרי הדברים מדגישות מליסמות.

האדג'סימו הוא דיאלוג אטי ונוגה, רווי מתח ותקווה, בין הסופרן לבין התזמורת.

**SALVE REGINA
ANTIPHON* HWV 241 IN G MINOR**

For soprano, violins, cello, harpsichord and obbligato organ

Text ascribed to

Hermann von Reichenau (1013-1054)

Largo

acc. by violins and basso continuo

Salve, Regina, Mater misericordiae,
Vita, dulcedo, et spes nostra, salve!

Adagio

Ad te clamamus exsules filii Evæ,
Ad te suspiramus, gementes et flentes,
In hac lacrimarum valle.

Allegro

acc. by violins, celli and organ

Eia, ergo, advocata nostra,
Illos tuos misericordes oculos
Ad nos converte;
Et Jesum,
Benedictum fructum ventris tui,
Nobis post hoc exsilium ostende.

Adagissimo

acc. by violins and basso continuo

O clemens, o pia,
O dulcis Virgo Maria.

**סלבה רגינה
אֲנְטִיפּוֹן* HWV 241 בסול מינור**

לסופרן, לכינורות, לצ'לי,
לצ'מבלו ולעוגב אובליג'טו
הטקסט מיוחס
להרמן פון רִיֶּכְנָאו (1054-1013)
עברית: בני הנדל

לרגו

בליווי כינורות ובסו קונטינואו
הִידֵד, מֶלֶכָה, אֵם הַרְחָמִים,
חַיִינוּ, מְתִיקוֹתֵנוּ, תְּקוּתָנוּ, הִידֵד!

אדג'ו

אֵלִיךְ אֲנוּ קוֹרְאִים, בְּנֵי חוֹה הַגּוֹלִים;
אֵלִיךְ נִאֲנָחִים, מְתַאֲבָלִים וְדוֹמְעִים,
בְּעֵמֶק הַבְּכָא הַזֶּה.

אלגרו

בליווי כינורות, צ'לי ועוגב
אָנָּה, אֶפּוֹא, מְגִינָתֵנוּ,
אֶת עֵינֶיךָ הַרְחוּמוֹת
הַפְּנֵי אֵלֵינוּ;
וְאֵת יְשׁוּעָה,
פְּרִי בְטֶנְךָ הַבְּרוּךְ,
עִם תֵּם גְּלוּתֵנוּ הַצִּיגִי לְפָנֵינוּ.

אדג'סימו

בליווי כינורות ובסו קונטינואו
הוֹי בְּתוֹלָה מְרִיָּה,
רְחוּמָה, קְדוֹשָׁה, אֶהוּבָה.

*אנטיפון הוא שם נוסף למזמור זה,
מיוונית anti=מול-1=phone=קול

שרה אסתריה לקראת הסוף, כשהיא מגלה כי אביה התאבד. רוב האריה, לְרָגְטוּ נוגה מלווה בכינורות, מופנה אל האב האהוב.

אלגרו קצרצר, מהיר וזועם, שְאֵל מלוויו מצטרפים כינורות שניים ווילות, מופנה אל טמרלנו, הרודן שכורהכוח. אחרי התפרצות הזעם הרועמת והבורקת, שבה להזדמר לאט ובעצב שירת האהבה אל האב המת.

*התיאטרון, הקיים עד היום, משנה את שמו מ-King's Theatre ל-Queen's Theatre, בהתאם למגדרו/ה של השליט/ה.

מתאהב באסתריה (והיא בו), אך טמרלנו בשלו - זומם להחליק את ארוסתו אירנה לחיק אנדרוניקו, והוא, הכליכול, ייקח לו את הטורקיה היפה והשבוייה.

ואולם, אסתריה, גיבורה של ממש, איננה חפצה ב”חסדי” הרודן. זעמה על השפלת אביה ואהבתה לנסיך היווני מניעים אותה להתנקש בטמרלנו. פגיון נשלף, רעל נמזג, ומן הרעל נוטל אביה, בְּיָזִיד, הסולטן השבוי. במותו הוא משתחרר מבזיונו. אך המוות הזה מזיז גם משהו בנפשו של טמרלנו: הוא מתפקח מעוורון תשוקתו, שב אל ארוסתו ו”סולח” לאסתריה ולאנדרוניקו. האופרה תמה בקטע מקהלה המשבח את האהבה. את האריה **אב אהוב, בליבי מצא מנוח**

בשתי העונות שבין 1723 ל-1725, שנות זוהר ב”אקדמיה המלכותית למוסיקה” העלה הנדל ב”תיאטרון המלך”* בלונדון שלוש אופרות: ”יוליוס קיסר במצרים”, ”טמרלנו” ו”רודלינדה”. שלושתן, לליברית של ניקולה היים, ושלושתן זכו להצלחה מרשימה. שתי אריות מהן נשמיע היום.

”טמרלנו” היא אופרה אפלה. אהבה ומוות מסתחררים בה. טמרלנו, טירן טטרי טרוף-דעת, לקח בשבי את הסולטן הטורקי בְּיָזִיד ואת בתו היפה אֶסְתֵרִיָה. כדרך שליטים מפונקים, הוא נחוש לקחת לו את אסתריה לאשה, אף כי יש לו כבר ארוסה - הנסיכה היוונית אִירְנָה. בו בזמן, הנסיך היווני אַנְדְרוֹנִיקוּ, בן ברית של טמרלנו,

אב אהוב, אריה

מתוך האופרה טמרלנו (1724)

לסופרן בליווי כינורות, ויולה ובסו קונטינואו
הטקסט מאת ניקולה פרנצ'סקו היים (1678-1729)
עברית: בני הנדל

לרגטו

בליווי כינורות ובסו קונטינואו
אָב אַהוֹב, מְצָא בִי מְנוּחַ,
הַצֵּל הַמִּיטִיב שְׂאֵלִי בְּחַרְתָּ לְבָרְחַי
יְהִי מִפְּלִטִי. חִישׁ אֶהְיֶה בּוֹ עִמָּךְ.

אלרגו

בליווי כינורות, ויולה ובסו קונטינואו
וְאַתָּה, הוּ רֹדֵן, רָשָׁע וְנִבְזָה,
יְסוּרִיךָ אֲשִׁיל מִן הַרְגֵעַ הַזֶּה!
לֵאלֹהֵי אֱלֹהֵיךָ בָּךְ.

PADRE AMATO, ARIA

From the opera Tamerlano (1724)

For soprano, violins, viola and basso continuo
Text by Nicola Francesco Haym (1678-1729)

Larghetto

acc. by violins and basso continuo
Padre amato, in me riposa,
lo quell'ombra generosa
A momenti seguirò.

Allegro

acc. by violins, viola and basso continuo
E tu, crudo empio tiranno,
Ogni tuo tormento e affanno,
Sempre invitta incontrerò.

הדרמה המוסיקלית **יוליוס קיסר** **במצרים** הייתה הלהיט הראשון של עונת האופרה 1723/4, וגם היום היא נחשבת יהלום בקורפוס יצירותיו של הנדל. ב-10 במרס 1724, כחודש אחרי הבכורה ב-Kings Theatre, כתב מאזין נלהב במכתב: "האופרה שלנו [בלונדון] עולה כפורחת. מר הנדל העלה עוד אופרה, "יוליוס קיסר" שמה... האולם היה מלא בהופעה השביעית ממש כמו בהופעה הראשונה".

העלילה: **יוליוס קיסר**, במרדף אחר אויבו **פומפיוס**, מגיע למצרים. **קורנליה**, רעיית פומפיוס, באה לאוהלו להתחנן כי יחוס על בעלה המובס. קיסר נוטה להיענות, אך אז חבורת חיילים מצרים נכנסת לאוהל, ועל

מגש ראשו הכרות של פומפיוס. **תלמי**, המלך-הנער של מצרים, עשה את המעשה המזעזע, וקורנליה עם בנה החורג **סקסטוס** נשבעים לנקום את מות הבעל/האב. **קליאופטרה**, אחותו הבוגרת של תלמי, מתנדבת לסייע, ובכך לשחרר את מצרים מעול אחיה העריץ. כדי לשפר את סיכוייה, קליאופטרה מבקשת סיוע מקיסר, והוא מסכים לעזור וגם מתאהב בה.

תלמי אינו טומן ידו בצלחת: הוא כולא את אחותו ומתנקש ביוליוס קיסר. בהיותה בכלא, קליאופטרה שומעת כי אהובה טבע, אך למרבה השמחה הוא צץ לפניו בריא ויבש ומשחרר אותה מן הבור. בו בזמן סקסטוס הורג את תלמי, והוא וקורנליה

נשבעים אמונים לקליאופטרה מלכת מצרים ולאהובה הרומי יוליוס קיסר.

הספינה טרופת הסער היא "אריה דה קפו" וירטואוזית ששרה קליאופטרה עם שחרורה מן הכלא. נקל להבין את דרגת השמחה: אך לפני רגע חשבה שקיסר מת, והנה היא חובקת אותו. האריה כתובה בפרק אחד, אלגרו, מלווה בבסו קונטינואו, והמבנה המלודי הוא ABA. חלק א' הוא מלודיה המתארת את שמחת הספינה בשובה לנמל, חלק ב', מלודיה נגדית, מתארת כמה הלב עולץ כשמתברר לו כי ניצל מרע, ואחרי תום פסקה B, פסקה A חוזרת, אך לא כפשוטה: בפעם השנייה, הסופרן, כטוב ליבה באלתור, מקשטת את המנגינה ואת הברות הצחוק הא-האיהא המלוות אותה.

"הספינה טרופת הסער"

אריה מתוך האופרה יוליוס קיסר במצרים (1724)
 לסופרן, לכינורות ולבסו קונטינואו
 הטקסט מאת ניקולה פרנצ'סקו היים
 עברית: בני הנדל

אלגרו

בליווי כינורות ובסו קונטינואו
 הספינה טרופת הסער,
 בשובה לנמלה
 לא תרצה יותר דבר.

כך הלב ספוג הצער,
 כשמוצא הוא גאלה,
 שש, עולץ הוא, מאשר.

DA TEMPESTE IL LEGNO INFRANTO

aria from the opera Giulio Cesare in Egitto (1724)
 For soprano, violins and basso continuo
 Text by Nicola Francesco Haym

Allegro

acc. by violins and basso continuo
 Da tempeste il legno infranto
 Se poi salvo giunge in porto
 Non sa più che desiar,

Così il cor tra pene e pianto,
 Or che trova il suo conforto,
 Torna l'anima a bear.

[אלגרו] / אדאג'ו / אלגרו / מינואט - טריוו - פולקה - טריוו II

// הכישלון המוצלח ביותר בהיסטוריה" כינה אחד מפרשני המוסיקה את ששת הקונצ'רטי הברנדנבורגיים. כישלון – כי באך לא השיג באמצעותם את המשרה שביקש. ומוצלח – די להאזין, כדי להבין.

הסיפור די מוכר: ב-1719 ביקש ליאופולד, נסיך אנהלט-קוקטן, מן הקפלאמיסטר הצעיר שלו, י.ס. באך, לנסוע לברלין כדי לרכוש צ'מבלו חדש בעבור התזמורת המשובחת של חצרו. במהלך ביצוע השליחות פגש באך בברלין את המרקז'ודוויג כריסטיאן פון ברנדנבורג-שבוֹדט, וזה, אחרי ששמע את נגינת באך, הביע באוזניו את התפעלותו הרבה. באך לא שכח. כעבור שנתיים הגיע אל חצר ברנדנבורג מכתב, ובו באך כותב בהצטנעות מביכה ובצרפית קלוקלת: "כיוון שלפני שנים מספר נתמזל מזלי וצוֹיִיְתִי על ידי הוד רוממותו להשמיע לו מעט מְנִיְנִי... וכיוון שהוד רוממותו רווה נחת מן הכישרונות המוסיקליים הדלים שהעניק לי האלוהים הטוב שבשמיים, הואיל הוד רוממותו, בשעת פרידתנו, לצוות עלי לשגר לו כמה קטעים מיצירתי. הנה, אפוא, אני שולח לו בזה קונצ'רטי לכמה וכמה כלים".

ב-1721 נשלח המכתב, ודבר לא קרה.

כעבור 128 שנה (!), ב-1849, נתגלו המכתב ושישה קונצ'רטי גרוסי. המוסיקולוג

הגרמני זיגפריד דֶהן מצא את כתבי היד בארכיון גדול בברנדנבורג. כעבור שנה, במלאת מאה למות באך, הוצאו התווים לאור. מתברר כי ב-1734, כשנפטר מרקז'ודוויג, נמכרו התווים ב-24 גְרוֹשֶׁן. הקונים אף העידו, כי כשקיבלו את הפרטיטורות לידיהם, הם נראו צחים כביום כתיבתם, וקרוב לוודאי שלא נעשה בהם כל שימוש*. כמו כן אין תיעוד כי באך זכה לגמול או לתודה.

עם פרסומם הייתה קהיליית המוסיקה הבינלאומית כמרקחה. הקונצ'רטי נותחו לאורך ולרוחב, וההתפעמות נבעה גם מיופיים וגם משתי עובדות מפתיעות:

- כל אחד משבעה עשר הכלים שעמדו לרשות באך באנסמבל אנהלט-קוקטן זכה לתפקיד סולני.
- אין בששת הקונצ'רטי תזמור אחד הזהה למשנהו. כל קונצ'רטו ייחודי בתזמורו.

בקונצ'רטו דהיום, "גרוסו" כאמור, שבעה כלי סולו: שלושה אבובים, שתי קרנות, בסון וכינור פיקולו. ב"רִיִּפְיִנו" כינורות ראשונים וּשְׁנַיִם, ויולות וקונטינאווא. ברוב נגינות הסולו זכו האבובים, הבסון והכינור. על נשפני הקרנות הטיל באך תפקידים מאתגרים במיוחד. מעטות היצירות שבהן הם נדרשים לנגן ברגיסטר כה גבוה. דקצ'ליל הוא גם קולו של כינור הפיקולו, שכווננו גבוה בטרצה מזה של כינור רגיל. קרוב לוודאי שה-violino piccolo שבחר באך לשלב בקונצ'רטו הזה היה כלי

ששימש בתקופתו מנהלי להקות ריקוד נודדות. בשעת הצורך היה הכינורן נשלף, והפיזוזים היו מתחילים. הכינור שבו מנגן מתן דגן בקונצרט היום הוא כלי היברידי. גופו קטן, ככינור "חצי" של ילדים, אבל אורך הצוואר רגיל.

המפעם של הפרק הראשון אינו מצוין, אך נוהגים לנגנו **אלגרו**. הכל (טוֹטִי) מנגנים בהתלהבות. תבלין מיוחד הוא הַמְיֹלוֹת, מעין "הפרעות קצב" בתפקידי הקרנות, המדמות קריאות ציד**. **האדג'ו** ארוך מכל הפרקים, הקרנות דוממות בו, וכל רגע הבעתי: תוגה יש בו, אופל מסוים ומעין אנחות. הסיום אינו מוחלט, אלא חצי-סיום. הפרק השלישי מבטיח להיות **אלגרו** סוגר, אך אז, כמטפחת רבת צבעים הנשלפת מידי הזריזות של קוסם, הפתעות צומחות: **מינואט** קונטרפונקטי מופיע, והוא חוזר עוד שלוש פעמים, פעם אחרי **טריו** המושמע מפי הבסון ושניים מן האבובים, פעם אחרי **פולקה** (פולונז) שמנגנים כלי הקשת והצ'מבלו, ולבסוף אחרי **טריו שני** המבוצע על ידי הקרנות ושלושת האבובים.

*הדעה הרווחת היא שלא יכלו להתבצע בברנדנבורג בשל מחסור בנגנים טובים.
**יש הסוברים כי הקונצ'רטו נולד עוד בוויימר, כפתיחה הכלית של "קנטטת הציד", ואולי הדבר הזה מסביר את ההמילות ואת הרגיסטר הגבוה.

תודה גדולה לבונה הכינורות התל אביבי אמנון וינשטיין
על שהשאלו לנו את כינור הפיקולו הייחודי המשמש כלי סולני בקונצ'רטו הזה

Shining Stars

Kenneth Weiss

conductor, harpsichord (USA-France)

Marianne Croux soprano (Belgium-France)

Natasha Sher violin (Israel)

Muki Zohar oboe (Israel)

Archangelo Corelli (1653-1713)

Concerto Grosso in D Major opus 6 No. 4

I. Adagio – Allegro

II. Adagio

III. Vivace

IV. Allegro – Allegro

Nicola Porpora (1686-1768)

Motet "In caelo stellae clarae fulgescant"

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Double concerto for oboe and violin
in C minor BWV 1060R

I. Allegro

II. Adagio

III. Allegro

Intermission

Georg Frideric Handel (1685-1759)

Salve Regina HWV 241

"Padre amato in me riposa" from Tamerlano

"Da tempeste il legno infranto"
from Giulio Cesare in Egitto

Johann Sebastian Bach

Brandenburg Concerto No. 1

in F Major BWV 1046

I. [Allegro]

II. Adagio

III. Allegro

IV. Minuetto – Trio I – Pollaca – Trio II

35
2018
2019

Tel Aviv / Tel Aviv Museum of Art

Friday, December 21 2018 at 13:00

Saturday, December 22 2018 at 20:00

Sunday, December 23 2018 at 20:00

Jerusalem / Jerusalem Theater

Tuesday, December 25 2018 at 20:00

The concert will be broadcast live at "Kan kol Hamusica"

Ness Ziona / Pais Art Center

Wednesday, December 26 2018 at 20:00

The Israel Camerata Jerusalem
mourns the untimely death of

BEN SHIRA

ICJ General Manager 2008-2017.

For a decade, Ben dedicated himself,
heart and soul, to the advancement
of the orchestra.

**We shall carry his name and
memory in our hearts forever.**

Program notes: **Benny Hendel** Design: **Hagit Maimon**

The Israel Camerata Jerusalem

Music Director and Founder: **Avner Biron**

The musicians

*principal player **assistant principal

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman**
Denice Djerassi
Yuki Ishizaka
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Hadas Fabrikant*
Eduard Reznik*
Arnold Kobiliansky
Michael Kontsevich
Keren Shoshani
Omri Tzach

Viola

Michael Plaskov*
Boris Rimmer
Andrei Shapelnikov
Eduard Shubaev
Dor Sperber

Cello

Marina Katz*
Zvi Orleansky*
Alexander Sinelnikov**
Esther Valladares

Bass

Dmitri Rozenzweig*
Shai Peker

Flute

Esti Rofé*

Oboe

Muki Zohar*
Ori Meiraz

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*
Ruth Varon

Percussion

Karen Phenpimon-Zehavi*

Guest musician: Hila Zabari-Peleg, Oboe

Board of Directors and Members of Association

*Member of the board

Yair Green, Adv. *, Chairman
Jacob Aizner*
Prof. Ruth Arnon*
Avner Azulay
Talma Barabash-Knoller, CPA
Prof. Avi Ben Basat

Prof. Shlomo Biderman
Dr. Yoram Blachar*
Dr. Shmuel Cabilly*
Ruth Cheshin*
Ilan de Vries*
Prof. Menachem Fisch

Orly Froman*
Prof. Benny Geiger*
Efrat Weiman Gershony*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon
Raanan Kop, CPA*

Moshe Michles*
Prof. Dafna Schwartz*
Dov Shafir
Baruch Shalev
Dr. Lea Shamir-Shinan
Yehuda Zisapel
Gershon Zohar

Administration

CEO: Yoram Youngerman
Administrative Manager: Michael Kontsevich
Producer: Anat Richter

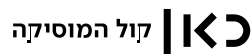
Marketing Manager: Sarah Taylor David
Sales Manager: Dagan Feder
Librarian: Guy Armon

Stage Manager: Valery Aksyonov
Legal Advisor: Adv. Ami Folman
Accountant: Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfait) Jerusalem | Tel: +972-2-5020503 Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

The Orchestra is supported by: The Ministry of Culture and Sport | The Municipality of Jerusalem
and by the generous support of various donors.

35
2018
2019

Shining Stars